

تحلیل

سفر «آبه» به تهران اهداف و گمانه‌ها

ایران – نخستست وزیر ژاپن در سفر به ایران منافع، روابط دوجانبه و گسترش همکاری های دو جانبه را مد نظر دارد؛ ژاپن پیگیر منافع خود در منطقه خاورمیانه، خلیج فارس و ایران است و طبیعتاً این موضوعات می توانند محور برنامه ها و اهداف سفر نخست وزیر ژاپن قرار گیرند. «آبه شینزو» نخست وزیر ژاپن بعد از ۴۱ سال با هیاتی بلند پایه وایه تهران شد و مورد استقبال رسمی رئیس جمهوری قرار گرفت. وی قرار است فردا پنج شنبه هم با رهبر انقلاب اسلامی دیدار کند. طی روزهای اخیر حرف و حدیث زیادی پیرامون اهداف این سفر در فضای رسانه‌ای مطرح شده بود. بعد از اقدامات خصمانه اخیر آمریکا علیه ایران و احتمال افزایش تنش‌ها در منطقه، یکی از گمانه هایی که حول این سفر وجود دارد، استفاده از ظرفیت نخست وزیر ژاپن در جهت کاهش این اصطکاک است. آبه صبح امروز در فرودگاه توکیو و قبل از عزیمت به تهران هدف خود را کاهش تنش در منطقه خاورمیانه عنوان کرده است.

تعامل اروپایی‌ها از تأمین منافع برجامی ایران، باعث شده تا بازیگر تازه نفسی که انگیزه‌های جدی برای کاهش تنش در منطقه دارد وارد میدان شود و به نظر می رسد ژاپن با توجه به روابط حسنه با ایران و آمریکا، و وابستگی گسترده با انرژی خاورمیانه در این خصوص انگیزه‌های لازم را دارد.

یکی از مسائل و مباحثی که در روزهای اخیر درباره این سفر مطرح شد، این است که آبه حامل پیام ویژه‌ای از طرف آمریکا برای ایران است، فارغ از تمام گمانه زنی‌ها در این خصوص و بر فرض صحت چنین موضوعی، با توجه به اینکه جمهوری اسلامی ایران روابط و تصمیمات خود را بر اساس حفظ منافع ملی و در نظر داشت اصولی چون عزت، حکمت و مصلحت تنظیم و تعریف می‌کند، پیام احتمالی آمریکا هم در همین چهارچوب بررسی، و پاسخ مناسب و متناسب با منافع ایران داده خواهد شد. موضوع دیگری که پیرامون این سفر پررنگ و در خصوص آن بحث‌هایی شده است، دیدار نخست وزیر ژاپن با مقام معظم رهبری است که دیروز علی ربیعی سخنگوی دولت هم آن را تأیید کرد. دیدار مقامات و رؤسای دولت‌های خارجی با مقام معظم رهبری طی سال‌های گذشته امری عادی و طبیعی بوده و نباید دیدارهایی که رؤسای دولت‌ها با مقام معظم رهبری را حاوی و حاکی از مفهوم و برداشت خاصی تلقی کرد. از این جهت دیدار نخست وزیر ژاپن هم با ایشان امری مستثنای دیدارهای اینچنینی نیست.

روابط ایران و ژاپن بر پایه‌هایی استوار است که نیازهایی طرفین منبنا و پایه آن را تعریف می‌کند چرا که منافع حاصل از گسترش روابط امری دو طرفه است. دولت ژاپن به عنوان یکی از خریداران سنتی نفت ایران، نیازمند بهره مندی از ظرفیت‌های منطقه غرب آسیا و خلیج فارس بوده‌است و نیز این منطقه است. بر همین اساس سفر نخست وزیر ژاپن به ایران در چهارچوب معادلات و روابط دو جانبه و تقویت آن تعریف می‌شود و القای این گزاره که دیدار آقای آبه با مقامات جمهوری اسلامی ایران در راستای اهداف و رساندن پیام‌های رئیس جمهور امریکاست، گمانه و تحلیلی ناقص از این سفر مهم است ضمن اینکه اگر پیام یا پیشنهادی هم در این رابطه در میان باشد امری طبیعی است و نمی‌تواند ساختارها و تعاریف ثابت و اساسی حاکم بر سیاست‌های جمهوری اسلامی را متأثر از خود کند. سیاستهای جمهوری اسلامی ایران منبعث از منافع ملی است و بر همین اساس نیز مقامات اجرایی کشور برای هر پیشنهاد و پیامی، پاسخ درخور، مناسب، مقتضی و متناسب خواهند داشت.

بر این اساس نخست وزیر ژاپن اگر هم حامل پیامی است، بر اصل ماجرا که منافع ملی طرفین، روابط دوجانبه و گسترش همکاری هاست، تفوق نمی‌یابد. در این رهگذر ژاپن طبیعتاً نگران و پیگیر منافع خود در منطقه خاورمیانه، خلیج فارس و ایران است نه روابط ایران و آمریکا. ۸۰ درصد اقتصاد ژاپن مرتب به منطقه خلیج فارس است و طبیعتاً این موضوع می‌تواند محور برنامه‌ها و اهداف سفر نخست وزیر ژاپن باشد، ضمن اینکه دور از ذهن نیست مقامات دو کشور پیرامون دیگر مسائل بین المللی از جمله جو و معادلات حاکم بر روابط ایران و آمریکا بحث و تبادل نظر کنند.

امسال نودمین سال روابط ایران و ژاپن است، با توجه به حجم بالای منافع این کشور در منطقه خلیج فارس، سفر آقای آبه در این مقطع به تهران را باید به فال نیک گرفت و قطعاً مقامات دو کشور سطح معاملات تجاری و گسترش روابط سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، روابط بانکی و مالی را محور گفت و گوهایی خود قرار خواهند داد. ژاپن به عنوان یک قدرت غیر قابل انکار اقتصادی به دنبال بهره برداری از این ظرفیت در معادلات بین‌المللی و ارتقای جایگاهش در مناسبات جهانی است. هرچند این نقش آفرینی در بستر ساختارهای مسلط حاکم در عرصه بین الملل پیگیری می‌شود. روابط ایران و ژاپن بویژه در دهه های اخیر ماهیت اقتصادی داشته است. ژاپن برای تأمین انرژی مورد نیاز صنایع خود به نفت و بازار ایران نیازمند است و از طرف دیگر ایران نیز ژاپن را همواره به عنوان یکی از خریداران عمده نفت و تأمین کالاهای صنعتی و فناوری قلمداد نموده‌است.

روابط بازرگانی بین دو کشور مخصوصاً از هنگام نخستین مرحله افزایش قیمت نفت خام در سال ۱۹۷۳، افزایش شدیدی نشان می‌دهد. در سال ۱۹۷۷، ژاپن کالاهایی به ارزش حدود ۹۳ میلیارد دلار به ایران صادر کرد و متقابلاً ۲۴ میلیارد دلار از ایران واردات داشت که بدین ترتیب، حجم روابط تجاری در مقایسه با سال ۱۹۶۷ یعنی حدودا ده سال قبل از آن، ۱۰ برابر افزایش یافت.در حال حاضر حجم روابط تجاری ایران و ژاپن به دلایل متعدد از جمله تحریم‌ها و فشارهای ظالمانه آمریکا در سطح قابل قبولی نیست، لغو معافیت خرید نفت ایران از مهم‌ترین عواملی استست که می‌تواند سطح مراودات تجاری دو کشور را کاهش دهد.

دیپلماسی

پیروز مجتهدزاده در گفت و گو با «همدلی»:

حیثیت کشور در گروی یکصدایی است

رو‌ها کند، چیست و مسئولان نظام چه فکراهی در سر دارند. البته الزام مذاکره هم چیزی جز این نیست که حق و حقوق نظام لحاظ شود، حالا یا با مذاکره مستقیم یا با نقش آفرینی کشور ثالث.

■ نتیجه گیری در این سفر برای شخص آبه چقدر می تواند مهم باشد؟

حتماً مهم است. وقتی آقای شینزوآبه بعد از دیدار با نفر اول کشوری چون آمریکا چمدان می‌بندد و به سمت تهران می‌آید، حتماً برای او مهم است که تلاش‌هایش اثر داشته باشد. دقیقاً به همین دلیل، ژاپنی‌ها در چند روز گذشته دست و پا بسته درباره میانجی‌گری نخست‌وزیرشان صحبت می‌کردند تا در آن‌طور که به نظر می‌رسد مشخصاً با رهبر جمهوری اسلامی ایران گفت‌وگو کرده و وارد بحث شود. آنچه مشخص است، آبه یا حامل پیامی از ترامپ است یا اینکه برای ایفای نقش میانجی‌گری بین ایران و ایالات متحده به تهران آمده است. اگر او پیامی داشته باشد، تا اینکه از محتوای پیام مطلع نشویم، هیچ چیزی نمی‌توانیم بگوییم. اما اگر قصد میانجی‌گری داشته باشد، فقط می‌توانیم ابراز امیدواری کنیم که نخست‌وزیر ژاپن که اتفاقاً یکی از کشورهای مهم جامعه جهانی است، بتواند فضای بسیار مخدوش دو کشور را با رایزنی‌هایی ترمیم کند. البته از سوی ایران اعلام شده است که «وارد فضای مذاکره نخواهد شد» که خب! این کار را کمی دشوار می‌کند. پس باید ببینیم، الترناتیو و گزینه بعدی که مسا را می‌تواند از بحران‌های پیش

این برهه خطیر عبور کنیم. البته با توجه به رویکرد خصمانه‌ای که ترامپ و در کل دولت جنجالی‌اش نسبت به ایران داشته‌اند، قبل از هر چیزی باید همه تحریم‌ها برداشته شوند، چرا که اگر قرار بر ماندگاری تحریم‌ها باشد، با هیچ کار و تصمیم دیگری نمی‌توانند اعتماد ما را برای مذاکره جلب کنند.

■ چند صدایی در ایران چقدر می‌تواند ایران را در راستای تحقق اهداف با مشکل روبه‌رو کند؟

این یک سئوال کاملاً واردی است. بنده و افراد دیگر بارها و بارها تاکید کرده‌ام که یک سیاست خارجی موفق در درجه اول نیازمند وحدت و یکپارچگی در اظهارنظرهای سیاسی روابط بین‌المللی است. یعنی سیاست خارجی باید یکنواخت باشد. در واقع تعدد بحث که در برخی موقع‌ها باهم در تضاد و حتی در تناقض هستند، بدیهی است که سبب ناپود شدن و از بین رفتن هدف کشور در سیاست خارجی خواهد شد. این است که مدت‌ها این ضرورت طرح شده است که باید در جمهوری اسلامی تلاش شود، نوعی هماهنگی میان دستگاه‌هایی که به انهای مختلف به فضای دیپلماسی ربط دارند، ایجاد شود. در درجه اول وزارت خارجه مستقیماً مسئول باید‌ها و نباهدای فعالیت کشور در نظام بین‌الملل به شمار می‌رود. اما نهادهای مسلح، هم ارتش و هم سپاه وارد بحث می‌شوند و با حرف‌هایی که درباره کشورهای دیگر می‌زنند، تاثیر گذار می‌شوند. نهادهای دیگر

هم چون بنیاد تقریب مذاهب و … می‌توانند با دخالت‌های‌شان ناخواسته مانع‌تراشی کنند. این در حالی است که اگر به کشورهایی که در سیاست خارجی موفق هستند، نگاهی بیندازیم، متوجه می‌شویم که در همه این کشورها هماهنگی باعث شده تا یک‌صدایی در سیاست خارجی به وجود بیاید. ما هم، اگر خواهان دوام منافع و حیثیت و اعتبار کشور هستیم، باید، یک‌صدایی و وحدت نظر را مخصوصاً در موضوعات جهانی به دست بیاوریم تا از این طریق به هنگام ابراز سیاست‌های خارجی نظام، مشکلی به وجود نیاید. من چند سال است، اصرار دارم شورای روابط خارجی جدی گرفته شود و این‌طور نباشد. نمایندگان نهادهایی که به سیاست خارجی ربط دارند، باید در این شورا جمع شوند. متأسفانه حتی یکبار خبر نشست این شورا با حضور نماینده‌های نهادهای مرتبط رسانه‌ای نشده است و که باید گفت، این بسیار بسیار جای تأسف و البته تامل دارد. در حالی‌که فعالیت این شورا، از بروز تضاد و تنازع در بحث مهم و استراتژیک سیاست خارجی قطعاً و حتماً جلوگیری خواهد کرد. ■ با سیاس از شما، در پایان آیا حرفی مانده است؟

کسب این همه تجربه تلخ و هزینه‌سازی‌ها باید مانع فعالیت نهادهایی باشیم که از خلأ هماهنگی سوءاستفاده می‌کنند و به پیکره سیاست خارجی ضربه‌های مهلکی را وارد می‌کنند.

گزارش

کنفرانس خبری مشترک رئیس جمهور ایران و نخست وزیر ژاپن؛

آبه: امروز اولین قدم برای صلح برداشته شد روحانی: ما در منطقه آغاز گر جنگ نیستیم حتی با آمریکا

حسن روحانی

شینزو آبه

مثنیتی در جهان و منطقه خواهیم بود؛از جناب آقای نخست وزیر و هیات همراه که کاملاً با حسن نیت و برای ارمان هایی که مورد نظر طرفین است و آن صلح و تنش زدایی در منطقه است و به خاطر آن، این سفر را انجام دادند، تشکر میکنم. امیدوارم این سفر آغازی بر روابط بهتر دو کشور و تحولات مثبت در منطقه باشد. ژاپن کشور مهمی است و همواره برای صلح و امنیت منطقه ما، قدم های خوبی برداشته اند. برای آقای نخست وزیر و هیات همراه، آرزوی اقامتی خوش در ایران را دارم.

شینزو آبه نخست وزیر ژاپن: برای اینجانب بسیار اقتنار امیز است که در ۹۰مین سالگرد روابط دو کشور، به ایران سفر کردم و با استقبال گرم و محبت آمیزی روبرو شدم.

در واقع، اینجانب راه بسیار طولانی را پیموده تا به ایران رسیدم. ۴۱ سال پس از سفر نخست وزیر ژاپن انجام شده است.

ژاپن و ایران به عنوان کشورهای کهن و تاریخی و کشورهای بزرگ فرهنگی، از طریق دل های مردم و رفت های آمدهای احساسی و پیوسته را ادامه داده اند. اینجانب با گذشت ۳۶ سال پس از اولین سفرم به تهران، امروز مجددا به تهران امدم، هنگام سفر پدرم به

خبر

بازتاب ورود آبه به تهران

ایلنا: رسانه‌های بین‌المللی خبر ورود «شینزو آبه» نخست‌وزیر ژاپن به ایران را به صورت گسترده منعکس کردند. فاینشیشال تایمز نوشت: «متحد کلیدی، سفر دو روزه به‌سایر ایران را در زمانی‌که تنش‌های میان تهران و واشنگتن به اوج رسیده، آغاز کرد. شینزو آبه، نخست‌وزیر ژاپن امروز چهارشنبه- در راستای تلاش‌های بین‌المللی برای کاهش تنش میان ایران و آمریکا، به ایران سفر کرد. این اولین سفر نخست‌وزیر ژاپن به ایران از زمان انقلاب است.» خبرگزاری ژاپنی کیودو نوشت: «شینزو آبه امروز- چهارشنبه- در راستای ایفای نقش میانجی میان تهران و واشنگتن، با حسن روحانی، رئیس‌جمهوری ایران دیدار کرد.» این خبرگزاری نیز به گذشت ۴۰ سال از آخرین سفر مقام ارشد ژاپن به تهران پرداخت. آسوشیتدپرس نوشت: «در پی سفر تاریخی به تهران، رئیس‌جمهوری ایران از شینزو آبه استقبال کرد. گارد ویژه‌ای برای استقبال از آبه در فرودگاه حاضر شده و سوار بر اسب، با در دست داشتن پرچم‌های ایران و ژاپن، خودروی آبه همراهی کردند. نیویورک تایمز سفر آبه به تهران را «تلاشی بلندپروازانه و طولانی‌مدت» برای بالا بردن نفوذ ژاپن در عرصه جهانی توصیف کرد.تی آر تی هم سابقه این سفر را مورد توجه قرار داد و نوشت: نخست‌وزیر ژاپن پس از ۴۱ سال به ایران سفر کرد تا برای کاهش تنش‌ها میان آمریکا ایران تلاش کند. سی‌ان‌بی‌سی با اشاره به دلایل این سفر نوشت: شینزو آبه برای نفت و کاهش تنش‌ها به ایران سفر کرد. علاوه بر تلاش آبه برای کاهش تنش‌ها، ژاپن می‌خواهد نشان دهد که در صحنه جهانی نقش مهمی ایفا می‌کند.

عراقچی به سوییس می‌رود

ایسنا: سید عباس عراقچی، معاون سیاسی وزیر امور خارجه به منظور برگزاری چهارمین دور گفت‌وگوهای سیاسی میان جمهوری اسلامی ایران و کنفدراسیون سوییس به برن سفر می‌کند. در این دور از گفت‌وگوه‌ها همکاری‌های دوجانبه، تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای، آخرین تحولات برجام و موضوعات قضایی و حقوق بشری مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

تحریم دو شخص حقیقی و یک نهاد به بهانه همکاری با ایران

ایسنا: وزارت خزانه‌داری آمریکا دو شخص و یک شرکت عراقی را به جرم ارتباط با سپاه به لیست تحریم‌های خود افزود. اسپوتنیک، وزارت خزانه‌داری آمریکا، عبدالحمید الاسدی و صالح الحسنی شهروند عراقی و شرکت تجاری «منابع ثروت الجنوب» مستقر در بغداد را به اتهام ارتباط با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تحریم کرده است.

لاریجانی:

سفر شینزو آبه حاصل رویکرد عقلایی ایران است

ایسنا: رئیس مجلس شورای اسلامی حضور نخست‌وزیر ژاپن در ایران را حاصل رویکرد عقلایی تهران عنوان کرد. علی لاریجانی درباره حضور نخست‌وزیر ژاپن در تهران، گفت: در مسائل بین‌المللی و منطقه‌ای ما همیشه علاقه‌مند به گفت‌وگو با دوستانمان هستیم. ژاپن یکی از کشورهایی است که در سال‌های گذشته همیشه با جمهوری اسلامی ایران رایزنی و مراودات اقتصادی داشته است. وی افزود: همچنین از کشورهای اروپایی مانند آلمان، افرادی به تهران سفر کرده‌اند و حجت‌الاسلام روحانی، رئیس‌جمهور هم سفری به خارج از کشور به منظور حضور در اجلاس شانگهای دارند و با بسیاری از مسئولان کشورهای مختلف مانند روسیه و چین ملاقات‌هایی را خواهند داشت. لاریجانی ادامه داد: این موضوع نشان می‌دهد که موضع ایران حل مسائل، از طریق گفت‌وگو است، اما طرف‌های مختلف اگر در این موضوع اهلیت لازم را داشته باشند و درست عمل کنند، حل و فصل مسائلات راحت‌تر انجام می‌شود. لاریجانی خاطرنشان کرد: متأسفانه آمریکا یکی‌ها در حال ایجاد مشکل هستند، لذا حضور آبه شینزو، نخست وزیر ژاپن در ایران حاصل رویکرد عقلایی ایران است که مسائل را از طریق گفت‌وگو دنبال می‌کند.

معاون موگرینی: برجام برای امنیت خاورمیانه‌است

ایرنا: «هلگا اشمید» دبیرکل سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا روز چهارشنبه در پیامی تویتری اعلام کرد که این اتحادیه خواستار ترویج ثبات و مذاکره در منطقه است. وی درصحنه تویترت خود نوشت: سفر منطقه‌ای به امارات متحده عربی را آغاز کردم که با (سفر) به عمان، قطر و ایران طی روزهای آینده دنبال می‌شود. اتحادیه اروپا خواستار ترویج ثبات و گفت و گو در منطقه است. خبرگزاری گویتی «کونا»، قبل از آغاز سفر اشمید به منطقه با وی مصاحبه‌ای انجام داد. وی به این خبرگزاری گفت: موضع کویت از سوی اتحادیه اروپا مورد تقدیر است. دیپلمات ارشد اتحادیه اروپا در ادامه یادآور شد: ما برای ریاست کویت بر شورای امنیت سازمان ملل و نقش برجسته این کشور در برقراری ثبات در عراق ارج می‌نهیم، ضمن اینکه کمک‌های کویت به آن روا در فلسطین، آوارگان سوری در اردن و کودکان یمن، نمونه قابل توجه اقدامات انسان دوستانه کویت به شمار می‌رود.این مقام اروپایی که آلمانی است، با اعلام اینکه اتحادیه اروپا طی سال‌ها با شرکای منطقه‌ای و بین‌المللی‌اش در جهت توجه به چالش‌های خلیج فارس همکاری داشته است، افزود: طی چند هفته گذشته، شاهد روند نگران‌کننده‌ای به سوی تشدید تنش بوده‌ایم. بابت این دوره تشدید خصومت‌ها نگرانیم که با نبود همکاری‌های سازنده یا مذاکرات مرتب، ممکن است برای ثبات منطقه، بسیار مخاطره آمیز باشد.